

Slovenski pedagoški tisk: šolske razmere na Primorskem v letih 1918–1941

Prejeto 29.11.2020 / Sprejeto 25.01.2021

Znanstveni članek

UDK 070:37(497.472)“19“

KLJUČNE BESEDE: Primorska, pedagoški tisk, osrednja Slovenija, odzivi na primorsko šolsko problematiko, situacija doma

POVZETEK – Na podlagi zapisov v osrednjih slovenskih pedagoških glasilih, ki so izhajala med leti 1918 in 1941 v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev oziroma Jugoslaviji, poskuša članek ugotoviti, kako je slovenski pedagoški tisk v tem obdobju pisal o šolskih razmerah na Primorskem, ki je po Rapalski pogodbi pripadlo Italiji. Članek je razdeljen v dve poglavji – prvo se osredotoča na dvajseta leta prejšnjega stoletja, medtem ko se drugo poglavje začne z gospodarsko krizo l. 1929 in s šestojanuarsko diktaturo ter se konča s 6. aprilom 1941. Članek raziskuje, zakaj se ni učiteljstvo v osrednji Sloveniji v obdobju 1918–1941 bolj zanimalo za slovensko šolo v tem izpostavljenem narodnem okolju. Dejstvo je, da so neugodni dejavniki – boj slovenskega učiteljstva za samostojnost učiteljskega poklica, za statusne, državljanske in človekove pravice učiteljev ter neugodne politične, gospodarske in kulturne razmere med obema vojnama – preprečevali pedagoškim glasilom v osrednji Sloveniji, da bi se bolj aktivno ukvarjala z alarmantnimi razmerami v šolstvu primorskih Slovencev.

Received 29.11.2020 / Accepted 25.01.2021

Scientific paper

UDC 070:37(497.472)“19“

KEYWORDS: Littoral, pedagogical newsletters, central Slovenia, responses to school problems in the Littoral, domestic situation

ABSTRACT – The paper attempts to explore how the Slovenian pedagogical press in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes (renamed Yugoslavia in 1929) wrote about the school situation in the Littoral between 1918 and 1941; in this period – according to the Treaty of Rapallo – the Littoral was a part of Italy. The paper is subdivided into two chapters, with the first one focusing on the 1920s, and the second part beginning with the 6 January Dictatorship in 1929 and ending with 6 April 1941. The article also explores why the teaching profession in the mother country, i.e. the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes (Yugoslavia), did not show a more vivid interest in the Slovenian schools in this highly exposed national environment. The fact is that the teachers' struggle for the independence and reputation of the teaching profession, as well as the difficult political, economic and cultural circumstances in the mother country, prevented the pedagogical newsletters from paying more attention to the plight of Slovenian schools in the Littoral.

1 Uvod

Aktualni članek je nadaljevanje predhodnega članka, ki je bil objavljen v *Pedagoških obzorjih* in ki je opravil kratek pregled odzivov osrednjih slovenskih pedagoških časopisov na jezikovne razmere, ki so prevladoval v šolstvu na Primorskem v obdobju 1861–1918. Med pedagoškimi časopisi, dejavnimi v tem obdobju, je bil v član-ku najpogosteje citiran *Učiteljski tovariš* (1861–1941) kot najodmevnejši pedagoški medij z največ naročniki, medtem ko sta bila *Popotnik* (1880–1941) in *Slovenski učitelj* (1900–1945) omenjana manj pogosto. *Popotnik* je bil namreč izrazito strokovno usmerjen, medtem ko je bil *Slovenski učitelj* deležen skromnejše pozornosti javnosti zaradi povezav s cerkvenimi krogi. V uvodnem poglavju je bil podan pregled še dru-

gih glasil, tiskov, časopisov, razprav in knjig, ki obravnavajo problematiko primorskih šol v različnih časovnih obdobjih. Prav tako so bile predstavljene dejavnosti različnih raziskovalnih ustanov, ki se ukvarjajo s proučevanjem položaja Slovencev v Italiji, kot tudi nove možnosti za obmejno sodelovanje po vstopu Slovenije v Svet Evrope, EU in druge mednarodne zveze in ustanove (Zahodno sosedstvo, 1996; Reprezentacije, 2011; Poročilo, 2000).

V obdobju 1914–1918 je bila časnikarska dejavnost v Avstro-Ogrski zaradi vojne omejena na najbolj osnovno poročanje. Tudi delovanje *Učiteljskega tovariša* (v nadaljevanju UT) in *Popotnika* (v nadaljevanju POP) je bilo v tem obdobju resno okrnjeno, medtem ko je imel *Slovenski učitelj* (v nadaljevanju SU), ki je bil bolje zapisan pri oblasti, manj težav, toda v letu 1919 so bila vsa tri glasila ponovno v polnem zagonu. Tako so v letu 1919 pedagoški listi navdušeno pisali o novi državi Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, kritično pa o boju med političnimi strankami, idejnih spopadih med učiteljstvom, novi šolski zakonodaji in verski šoli. Omenjeni časopisi so istega leta delili skrb s slovensko javnostjo glede meje z Avstrijo, Italijo in Madžarsko. Če se je prekmurska zgodba ugodno razpletla za Slovenijo, so bile razmere na Koroškem in Primorskem izrazito neugodne. UT je, povzeto po različnih virih iz okupiranih pokrajin Primorske, v obsežnih člankih poročal o divji propagandi za Italijo, surovosti oblasti in vojaštva, zapiranju slovenskih šol, sežiganju slovenskih knjig, izgonu slovenskih učiteljev (UT, 58, 22, 1919, str. 4) in moralnem propadanju mladine (UT, 58, 3, 1919, str. 2–3; UT, 58, 4, 1919, str. 3). V UT so šele po okupaciji primorskih krajev, zlasti Trsta in Gorice, predlagali, da bi v učbenikih zgodovine, geografije, slovenskega jezika in pri drugih predmetih posvetili posebno pozornost izgubljenim pokrajinam (UT, 58, 23, 1919, str. 1–2; Plesničar, UT, 58, 43, 1919, str. 93–94). Spraševali so se tudi, ali naj primorski učitelji vztrajajo na svojih delovnih mestih in se žrtvujejo za mladino ali naj se izselijo v matično Slovenijo, ki je tedaj spadala pod Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev (UT, 58, 24, 1919, str. 1–2). Pretresljiva so bila poročila o posledicah italijanske okupacije za slovensko šolstvo na "neodrešenem ozemlju" (UT, 58, 31, 1919, str. 6–8), zato je slovensko učiteljstvo poslalo protest proti zasedbi Primorja tudi pariški konferenci (UT, 58, 15, 1919, str. 1).

Ob 60-letnici UT so uredniki izčrpno predstavili uspešno zgodovino tega glasila (UT, 59, 1, 1920, str. 1–10), toda istočasno so veliko pozornosti posvetili trpki sodobnosti, zlasti Koroškemu plebiscitu (UT, 59, 40, 1920, 1), še več pa okupiranima Trstu in Gorici, ki sta po Rapalski pogodbi l. 1920 skupaj s preostalimi deli Primorske pripadla Italiji. Med drugim so poročali, da se slovenski učitelji kljub težavam organizirajo, in opozorili, koliko smo zamudili pri vzgoji mladine in kako naj bi se organiziralo šolstvo, da bi premostili izgubo naših pokrajin (UT, 59, 44, 1920, str. 1). Leta 1920 je bila v Ljubljani na zborovanju *Zaveze jugoslovenskega učiteljstva*, nekdanje *Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev* (Grnjak, 2015, str. 10–11), primorska problematika prav tako pomembna tema. Ob tej priložnosti je begunski učitelj Anton Mervič pretresen spregovoril o tragiki primorskih Slovencev, uničevanju slovenskega šolstva, uvajanju italijanskih šol, odporu otrok, grožnjah staršem, podkupovanju s hrano, z božičnico in oblekami, o ustanavljanju italijanskih vrtcev in raznih zavetišč za otroke, odstavljanju naših nadzornikov in uvajanju italijanskih. Govoril je o tem, da je med učiteljstvom zavladalo mrtvilo, ker se ni smelo shajati, na šolskih poslopih so vihrale italijanske zastave, vojaki so prirejali dvomljive zabave za mladino, ljudstvo se

je demoraliziralo, pretila sta mu propad, gospodarski in moralni, ter asimilacija (UT, 59, 1, 1920, str. 15–18).

Leta 1921 so učitelji manj pisali o Primorski, ker so pozornost namenjali pouku srbohrvaščine in nemščine (UT, 60, 43, 1921, str. 1–2), težavam učiteljstva v Prekmurju (UT, 60, 20, 1921, str. 1–2) in mednarodnemu ženskemu mirovnemu gibanju, ki je na svojih sestankih predlagalo uporabo esperanta (UT, 60, 33, 1921, str. 2). Leta 1922 so se v UT v obširnem članku spomnili koroškega plebiscita in zopet prepozno zahtevali, da se celotna slovenska družba in tudi šolstvo prilagodi novim okoliščinam, in izrazili potrebo po boju za vrnitev izgubljenih ozemelj, enotnost in novo vzgojno orientacijo (UT, 61, 4, 1922, str. 12). Pisali so tudi o skrajni bedi šolstva v obmejnih krajih, ki so sicer sodili v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, vendar so bili zapostavljeni zaradi svoje obrobnosti in gospodarske šibkosti. Posledica je bila ta, da so bile šole tik ob meji prazne ali brez učiteljev, tisti učitelji, ki pa so tam delali, so živeli v skrajni bedi (UT, 61, 35, 1922, str. 1–2). Na pokrajinski skupščini učiteljstva na Bledu je F. Skulj obširno govoril o vzrokih za izgubo naših ozemelj, o tujih šolskih družbah in o slabostih naših obrambnih organizacij (UT, 61, 43, 1922, str. 1–2).

V letu 1923 so v UT še pogosto pisali o “neodrešeni domovini”, nasilju Italijanov in nedobronamernih zahtevah posameznikov v matični Sloveniji, naj se učitelji begunci vrnejo v primorske kraje, poročali pa so tudi o novem povojnem gibanju esperantistov. O mednarodnem jeziku esperantu, ki naj zbliža sprte narode, so govorili tudi v *Društvu narodov* (Nitobe, Report, 1921, str. 1–14). Ernest Tiran je izrazil dvom, da bi lahko mednarodni jeziki, kot so *volapük*, *ido* ali *esperanto*, po krvavi vojni zbližali narode, pri čemer je kritiziral naše povojne razmere: “Težko se je sporazumevati s sosedi, ki so nam ukradli zemljo, ki za mejami zatirajo in potujčujejo naše ljudi. Bolijo nas rane: Koroška, Trst, Gorica, Reka, Kras in Istra, Zadar. Tudi med seboj se strankarsko prepiramo in se prodajamo tujcem.” (UT, 62, 12, 1923, str. 2). V tem glasilu so kar naprej objavljali obsežne članke o italijanskem kulturnem barbarstvu, nasilju Italijanov nad Slovenci, zapiranju slovenskih šol in preganjanju slovenskega mladinskega tiska (UT, 62, 41, 1923, str. 1–3), naši poslanci so v italijanskem parlamentu protestirali proti *Gentilejevi šolski reformi*, ki je v šole uvajala pouk le v italijanščini, ob Dantejevi 600-letnici pa so slovenski znanstveniki in pisatelji izdali obsežen zbornik razprav (UT, 62, 50, 1923, str. 1). Na katoliškem shodu leta 1923, kjer so v resolucijah zahtevali katoliške šole, je F. S. Finžgar prepričljivo govoril tudi o vzgoji državne in narodne zavesti in o krivični izgubi Koroške in Primorske (SU, 23, 4, 1923, str. 119–123).

V slovenskih pedagoških glasilih so v letu 1924 skoraj popolnoma prenehali pisati o primorskem šolstvu, ker to s strani oblasti ni bilo zaželeno, le v *Popotniku* so na kratko omenili *Gentilejevo šolsko reformo*, ki je dokončno odpravila slovenske šole (POP, 45, 4, 1925, str. 119–120). Prosvetni minister dr. Anton Korošec je v tem letu preganjal liberalno in levo usmerjeno učiteljstvo, zato je jugoslovanski in slovenski liberalni ter levo usmerjeni politični in pedagoški tisk objavil množico kritičnih člankov o njegovi šolski politiki in pri tem popolnoma zanemaril obmejno in zamejsko šolstvo (UT, 63, 32, 1924, str. 1–2; UT, 63, 37, 1924, str. 1–3). Tudi v letu 1925 se je učiteljstvo ukvarjalo predvsem s šolsko politiko, s pripravo šolske zakonodaje in s svojimi gmotnimi težavami, zato ni posvečalo pozornosti čezmejnemu in obmejnemu šolstvu. Enako velja za leto 1926, ki ga je učiteljstvo posvetilo razpravam o stanovski politiki, istočasno pa je zahtevalo neodvisnost od političnih strank (UT, 66, 2, 1926, str. 1). Ker so se v Italiji

množili surovi pritiski na slovensko manjšino in ker so odpravili slovenske šole, so v UT ponovno pisali tako o pohlepu in krutosti pod masko dvatisočletne italijanske kulture, o odpuščanju slovenskih učiteljev kot tudi o slabem odnosu do učiteljev beguncev v domovini (UT, 66, 30, 1927, str. 1; UT, 66, 6, 1927, str. 3).

V našem pedagoškem tisku so se tudi v letu 1928 medlo odzivali na likvidacijo slovenskih organizacij in šol v Italiji; v UT so objavljali članke o reformi učiteljišč, gmo-tnih težavah učiteljstva in korupciji v državi, v SU so pisali o verski vzgoji, POP pa se je ukvarjal le s strokovnimi vprašanji. Učitelji so se v tem letu razočarani spomnili tudi 10-letnice skupne države, v kateri še po desetih letih niso dobili šolskega zakona, zato ni bilo ne časa in ne volje, da bi zamejce podpirali v njihovem boju za obstanek, čeprav so iz vseh izgubljenih pokrajin prihajali klici na pomoč (UT, 67, 33, 1928, str. 1). Uči-telji Slomškarji so pokazali širino in razgledanost s članki o esperantu (SU, 2, 73, 1927, str. 59–61) in zlasti z obsežnim poročilom F. Stuparja o odmevni mednarodni konfe-renci o mirovni vzgoji v Pragi leta 1927, kjer so predavatelji uporabljali esperanto (SU, 28, 1, 1928, str. 26–29, str. 52–53, str. 73–74, str. 120–124, str. 142–146) in spodbujali učitelje, da bi v šolah poučevali o *Društvu narodov* (SU, 28, 11–12, 1928, str. 129–135). Vojteh Čuš je v SU v več člankih obširno pisal o narodni vzgoji, nacionalnem vpraša-nju, vzrokih za izgubo Koroške, do katere je prišlo tudi zaradi slabih in potujčenih šol, in nezanimanju središča za obrobje (SU, 28, 2, 1928, str. 38–45). Fortunat Lužar je podrobno opisal razvoj slovenskega šolstva, boj za slovenščino, vzroke raznarodovanja na Primorskem in Koroškem ter okrcal tedanjo birokracijo v šolstvu (SU, 28, 4, 1928, str. 84–117). O Primorski v SU v tem letu niso posebej poročali, leta 1929 pa so njihovo pozornost in pozornost slovenskega pedagoškega tiska kot celote zahtevali dogodki, ki so pomembno vplivali na pedagoško dogajanje v kraljevini in s tem posredno na pogo-stost in intenzivnost poročanja o šolah na Primorskem v slovenskih pedagoških glasilih.

2 Osrednja slovenska pedagoška glasila in Primorska od leta 1929 do 6. aprila 1941

Svetovna gospodarska kriza je leta 1929 prizadela ves svet in sprožila daljnosežne zgodovinske spremembe. Gospodarski pretres, ki je zelo prizadel tudi Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se je istega leta preimenovala v Jugoslavijo, je imel usodne posledice za šolstvo, kajti tudi učiteljstvo je delilo gospodarsko stisko z večino prebi-valstva v kraljevini. UT je posledično v tridesetih letih vztrajno poročal o zapiranju šol, odpuščanju učiteljev, njihovem predčasnem upokojevanju in drugih varčevalnih posegih v šolstvo, ki je že pred krizo dihalo na škrge. Razen tega je kralj 6. januarja 1929 uvedel diktaturo, ki je tudi učiteljstvu vzela vrsto pravic in onemogočila društve-no delovanje, zato so učitelji okrepili strokovno pedagoško delo (UT, 22, 1928, str. 1). Leta 1929 so se šolniki ukvarjali predvsem s svojo organizacijo, s šolsko zakonodajo, s prosvetno upravo in s svojimi gmo-tnimi tiskami, ki so postajale vse hujše zaradi biro-kracije in gospodarske krize, zato so v UT opozorili le na težave prekmurskega šolstva (UT, 68, 6, 1929, str. 1).

Učiteljstvo je bilo kljub številnim oviram zelo dejavno na strokovnem in prosvetnem področju, imelo je odličen pevski zbor (UT, 69, 34, 1930, str. 1–2), vidno pa je upadla

skrb za obmejno in zamejsko šolstvo, koroški plebiscit so omenili le v zvezi s splošno nacionalno vzgojo (UT, 69, 12, 1930, str. 1). Leta 1930 se je slovensko učiteljstvo veliko ukvarjalo s prilagajanjem na novo šolsko zakonodajo in z novim banovinskim šolskim odborom Dravske banovine, ki je pokrivala veliko večino slovenskega narodnega ozemlja v Jugoslaviji. Ker je novi banovinski šolski odbor prevzel veliko pristojnosti ministrstva za prosveto v Beogradu, je ta sprememba vnesla v slovensko šolstvo precejšnjo mero avtonomije. Tudi v letu 1931 UT ni prinesel poročil o zamejskem, zlasti italijanskem šolstvu, pač pa obsežno poročilo o prvem zasedanju *banskega sveta* Dravske banovine, kjer so kritično obravnavali šolstvo in učiteljstvo, obmejnega in zamejskega šolstva pa niso omenjali (UT, 70, 26, 1931, str. 1–3). Zaradi pavšalnih kritik je bilo učiteljstvo prizadeto in je v številnih člankih in v posebni *Spomenici* v UT očitke zavrnilo (UT, 70, 27, 1931, str. 1–3). Tudi v letu 1932 najdemo v UT poročila o gradnji učiteljskih domov in svetovni krizi, krčenju učiteljišč, o zapiranju meščanskih šol in osnovnošolskih razredov (UT, 71, 31, 1932, str. 1), skoraj nobenih poročil pa ni o zamejskem ali obmejnem šolstvu v SU in v POP, v UT so omenili le koroški plebiscit (UT, 71, 9, 1932, str. 1).

Učiteljstvo se je tudi v letu 1933 v tisku ukvarjalo predvsem z gmotnimi, stanovskimi, političnimi in idejnimi vprašanji in z brezposelnostjo absolventov učiteljišč in fakultet (UT, 72, 18, 1933, str. 1). Brezposelni učitelji, ki jih niso sprejeli v *Jugoslovensko učiteljsko združenje* JUJ, so se povezali v *Društvo brezposelnih učiteljev*, ki se je usmerjalo k levim gibanjem, ki so se borila proti režimu, ki se je po smrti kralja Aleksandra približeval fašizmu in nacizmu. Levičarski učitelji so se pozneje pridružili *Organizaciji mladih intelektualcev*, ki so tudi ostali brez dela, kajti levo usmerjeno učiteljstvo je režim preganjal (Šegula, 1974, str. 274–292). Do idejne diferenciacije je prišlo tudi v revialnem tisku, naprej s krizo *Ljubljanskega zvona*, ki je že leta 1932 prinesla levo usmerjeno *Sodobnost*, pozneje pa tudi s krizo *Doma in sveta*, ki je leta 1938 rodila *Dejanje* (Grafenauer, 1988, str. 30–41). V teh in drugih levo usmerjenih glasilih, previdno pa tudi v UT, so pisali o vdiranju tujcev v našo deželo, o dejavnosti *Kulturbunda*, o nemškem manjšinskem šolstvu (UT, 72, 4, 1933, str. 2), le redko pa o usodi Slovencev v Italiji. Učitelji so med mladino prizadevno širili *Jadransko stražo*, da bi budili njeno zavest o izgubljenih primorskih ozemljih (UT, 72, 25, 1933, str. 1), organizirali so *Podmladek Jadranske straže*, ki je imel v banovini več kot 50.000 članov, in poleg glasila izdajali tudi knjige (UT, 73, 11, 1934, str. 3). V SU so objavili seznam knjig in revij o nacionalni in državni vzgoji, Vojteh Čuš je pisal dobre članke o domovinski vzgoji (SU, 73, 7/8, 1934, str. 117–120), delali pa so tudi reklamo za mladinski knjižici *Beneška Slovenija* in *Gremo v Korotan* ter druge, medtem ko sta bila UT in POP na tem področju pasivna.

Po smrti kralja Aleksandra leta 1934 je prihajalo med Jugoslavijo, nacistično Nemčijo in fašistično Italijo do tesnejših odnosov, zato v tem letu v pedagoškem tisku zasledimo o zamejcih in obmejnem šolstvu še bolj skopa poročila. Tudi v letu 1935 je učiteljstvo Dravske banovine v UT največ pisalo o uporabi proti birokraciji, borbi za svoje pravice, slabih šolskih poslopih in neprimernih učiteljskih stanovanjih, izgubi stalnosti in stanarin, nezakonitem odpuščanju in kazenskem premeščanju (UT, 74, 12, 1935, str. 1–2), poročali so o krizi evropskega šolstva (UT, 74, 14, 1935, str. 2) in o delovanju fašističnih mladinskih organizacij v Italiji (UT, 74, 32, 1935, str. 2), v SU sta Anica in Minka Očakar poročali o *VI. kongresu za novo vzgojo* (SU, 35, 4, 1935, str. 1–2), objavljali pa so tudi kratke zapiske o šolstvu v Nemčiji in Sovjetski zvezi.

V letu 1936 se je UT posvečal šolski politiki, objavljal je članke o materialnem stanju učiteljstva in njegovih ustavnih pravicah, brezposelnih abiturientih, prav tako so nekaj pozornosti posvetili državljanski vzgoji in Kočevarjem, ki so v *Kulturbundu* postajali vedno bolj napadalni. Toda v letu 1937 so v UT pisali le o krizi učiteljstva, razpravljali o delnem celibatu učiteljic (UT, 76, 33, 1937, str. 1) in hudem pomanjkanju učiteljev v obmejnih krajih (UT, 76, 33, 1937, str. 1). Zaradi prijateljskih pogodb z Italijo in Nemčijo je bilo prepovedano v šolskih časopisih pisati o fašizmu in nacizmu, zato tudi v zborniku *Pedagoška Jugoslavija* 1918–1938, ki ga je izdala jugoslovanska pedagoška elita, niso omenjali šolstva v odtujenih pokrajinah (Pedagoška Jugoslavija, 1939).

Učiteljstvo je razočarano spoznavalo, da nas sosedje že po kratkih letih relativne narodne svobode vedno bolj ogrožajo, v mnogih državah so prepovedali učiteljska zborovanja in socialno vzgojo nadomestili z nacionalno (UT, 76, 39, 1937, str. 1). Jože Pahor je v *Pedagoškem zborniku* zelo pozno objavil študijo o fašistični šoli in vzgoji, pri tem pa ni dovolj pojasnil, kako ta vpliva na slovenske zamejske otroke (Pahor, 1937, str. 145–162). V UT so navdušeno poročali o kongresu *Mednarodne zveze učiteljskih organizacij* in o delu *Ciril-Methodove družbe* (v nadaljevanju CMD) (UT, 77, 30, 1938, str. 2), z razočaranjem pa ob 20-letnici Jugoslavije o krizi ljudskega šolstva, ukinjanju razredov, celibatu učiteljic, propadanju doraščajoče mladine, nevarnostih novih časov, skromno pa tudi o usodi zamejskega in obmejnega šolstva (UT, 77, 11, 1938, str. 1).

Napredni učitelj in podpornik narodnoobrambnih taborov Mirko Vauda je leta 1938 na seji *banovinske sekcije JUJ za obmejno šolstvo* predstavil dvajsetletno zgodovino obmejnega šolstva, razgrnil je podroben program tega odseka tudi za naslednja leta, ni pa omenjal zamejcev (UT, 77, 3, 1938, str. 1–4). Program so nato objavili tudi v UT in ugotavljali, da smo obmejne kraje skrajno zanemarjali, zato so pozvali k skupnemu delu ob naših mejah (UT, 77, 4, 1938, str. 1). Pritožbe o propadanju obmejnega šolstva so se nato v UT vrstile skozi vse leto 1938, medtem ko zamejskega šolstva sploh niso več omenjali (UT, 77, 41, 1938, str. 1). Obširno so nato v UT poročali o veliki manifestaciji obmejnega učiteljstva 14. maja 1938 v Murski Soboti, kjer so učitelji iz severnih predelov prosvetnim in drugim veljakom podrobno poročali o težavnem delu na mejah in sprejeli ustrezno skupno izjavo (UT, 77, 42, 1938, str. 1). V SU so v kratkih noticah kritično poročali le o šolstvu v Nemčiji in Sovjetski zvezi, redko pa so omenjali šolstvo v Italiji. V POP, ki so ga vedno bolj obvladovali levičarski učitelji, so obravnavali idejna in strokovna vprašanja.

Kljub vojni v Evropi in domačim stiskam je učiteljstvo leta 1939 svečano praznovalo 50 let slovenske učiteljske organizacije. Tako je UT prinesel obsežen zgodovinski pregled banovinske učiteljske organizacije in vseh okrajnih učiteljskih društev, pozornost pa so posvetili tudi *Zvezi slovanskih učiteljskih društev v Trstu*, ki je že prva leta po vojni kljub italijanski okupaciji razvila številne dejavnosti v korist primorskega učiteljstva. Izdajala je *Učiteljski list*, *Novi rod*, organizirala počitniške tečaje in pevski zbor, sredi najbolj živahnega dela pa je leta 1926 italijanska oblast prepovedala vse njene dejavnosti (UT, 78, 1/2, 1939, str. 1–15).

Šele leta 1939 so v UT v obširnem članku resneje opozorili na vlogo učiteljske organizacije pri narodnoobrambnem delu, na zelo slabe gospodarske, kulturne in prosvetne razmere slovenskega mejaša in na dejstvo, da so politične in šolske oblasti v letih, ko so zaradi vojne že propadale države, obmejno šolstvo vseskozi zanemarjale (UT, 78, 15, 1939, str. 1–2). Tudi slovenska dijaška in študentska mladina je lahko zaradi

idejne razdeljenosti in medsebojnih preprirov le malo prispevala k utrjevanju obmejnega šolstva in k borbi za pravice zamejcev (Vidovič-Miklavčič, 1994). Vse leto 1939 so napredni učitelji, člani *Učiteljskega pokreta*, opozarjali na siromašne otroke ob meji in na socialne stiske učiteljev. Glavno delo za obmejno šolstvo je vsa leta opravljala CMD, ki je leta 1939 med drugim izdala *Kočevski zbornik*, v katerem so opozorili na nasilno nemško manjšino v Kočevju in okolici. V UT so skromno in prepozno pisali o sovražni propagandi, zaščiti otrok v vojni, narodni zavesti, obmejnem in manjšinskem šolstvu (UT, 78, 24, 1939, str. 1). Prepozna je bila tudi knjiga Etbina Bojca *Naša narodna vzgoja in obramba*, kjer je pisec opozoril na fašizem in nacizem ter na dvajsetletno zanemarjanje obrobniških pokrajin in obmejnih področij (Bojc, 1939). Po dolгих letih so se v UT, ki so ga vsa leta urejali moški, spomnili tudi na učiteljice žene in matere (UT, 78, 26, 1939, str. 1). Z mnogimi članki in s knjigo *Spol in usoda* je v borbi za ženske pravice sodelovala npr. učiteljica Angela Vode. Učiteljice, ki so delovale v *odseku učiteljic*, in aktivisti *Učiteljskega pokreta* so z nabiranjem življenjskih in šolskih potrebščin zelo pomagali revnim obmejnim otrokom (UT, 78, 44/45, 1939, str. 2–4). V letih 1935–1940 so tudi dijaki srednjih šol in študentje ljubljanske univerze na obmejnih področjih organizirali redke, toda uspešne narodnoobrambne tabore, pri čemer so jim vsestransko pomagali upravitelji vaških šol (Žaucer, 1987). V naprednih študentskih organizacijah in narodnoobrambniških društvih so mladi protestirali proti jugoslovanskemu režimu in slovenskim oblastnikom, ki so se prodajali fašizmu in nacizmu (Kremenšek, 1972). V tej smeri je delovalo tudi slovensko liberalno *sokolsko gibanje*, ki je odklanjalo slovenski klerikalizem in beograjsko korupcijo (Lubej-Drejče, 1980; Rus, 1989). Oblasti so prepovedale proteste proti pohodu fašizma in nacizma, zato so o tovrstnih narodnoobrambniških akcijah mladine v pedagoških glasilih zadnja leta pred vojno le redko poročali.

V letu 1940, ko je že divjala druga svetovna vojna, je slovensko učiteljstvo v UT lahko bralo le o tem, da je dr. Korošec že drugič postal minister za prosveto, o njegovi nenadni smrti, novi klerikalizaciji šolstva, draginji, zaščiti otrok in družine v vojni, pomanjkanju učiteljev in prepolnih razredih in šolah (UT, 79, 12, 1940, str. 1), zato so v letu 1940 v pedagoškem tisku še manj pisali o naših zamejcih in obmejnem šolstvu, SU pa je poročal, da so decembra 1940 imeli v *Slomškovi družbi* vrsto predavanj o komunizmu, narodni vzgoji in narodnoobrambnem delu. Govorili so tudi o tem, kako naj bi učiteljstvo pomagalo zabrisati meje med Štajerci, Kranjci, Primorci in Korošci (SU, 40, 3, 1940, str. 44–46).

3 Sklep

Jugoslovanske oblasti, ki so se vedno bolj podrejele silam osi, v letih pred vojno niso dovolile, da bi v časopisju vznemirjali sosede, ki so že uspešno uničevali bližnje države in vzbujali strah kot bodoči okupatorji. Poleg gospodarstva je tudi naš tisk v zadnjih letih pred vojno vedno bolj prehajal v tuje, zlasti v nemške roke (Amon, 1996). Kljub prepovedim in represalijam so na ljubljanski univerzi in v *Sokolu* protestirali proti vojni in zahtevali obrambo meja, v UT pa so površno in prepozno objavili predloge *odseka učiteljic za obmejno šolstvo* za bolj uspešno delovanje na tem območju (UT, 78, 10, 1940, str. 1–2). Ob slavnostni otvoritvi nove CM šole pri Sv. Treh Kraljih

nad Radljami ob Dravi, ki so jo pomagali graditi tudi študentje narodnoobrambnega tabora, so lahko udeleženci zadnjič poudarjali, kako veliko delo opravlja CMD zlasti za severne obmejne kraje (UT, 78, 12, 1940, str. 2). Nekaj pozornosti so v pedagoškem tisku posvetili tudi prekmurskemu šolstvu, pozabili pa so na zamejsko šolstvo v Trstu in Gorici, čeprav so bili primorski begunski študentje v našem okolju zelo dejavni. Zadnje tri mesece pred vojno, leta 1941, je slovensko napredno učiteljstvo na eni strani tožilo o vedno večji revščini, slabih stanovanjih, hudi druginji in zadolževanju ter prevzgoji težavnih otrok, na drugi strani pa o krivičnih napadih klerikalnih časopisov in organizacij na učiteljstvo ter načrtih za novo klerikalno šolsko zakonodajo. 28. marca so v zadnji številki UT še objavili novico, da je kralj Peter II. prevzel oblast, 6. aprila pa so sosedje z vseh strani napadli Jugoslavijo. Slovensko učiteljstvo je kmalu doživelo usodo zamejskega učiteljstva, ki so mu učitelji v matični Sloveniji zaradi neugodnih okoliščin in svojih lastnih težav posvečali premalo pozornosti in mu nudili premalo materialne in moralne pomoči v boju za obstanek.

Alenka Divjak, PhD

Slovenian Pedagogical Newsletters: The School Situation in the Littoral in 1918–1941

This paper is to be read as the continuation of the author's previous paper (Pedagoška obzorja 2019, 34, 3/4) which focused on the educational circumstances of the Slovenian population in the Littoral and in Trieste between 1861 and 1918. It uses the central Slovenian pedagogical newspapers in this period as its main research source, i.e. Učiteljski tovariš (henceforth UT) (1861–1941), Popotnik (1880–1941) and Slovenski učitelj (1900–1945). However, in its introductory chapter the paper also made a survey of many other (nearly) contemporary pedagogical and general newspapers and periodicals, and other written accounts which also commented on the unenviable and underprivileged position of the Slovenian school-going population in this highly exposed national environment, claimed as their own by the Germans and Italians alike. Finally, the paper mentioned various committees, study groups, research institutes in Slovenia and abroad which discuss the past, the present and the future of the Slovenian minority in Italy, which all together places the relevant accounts in UT, Popotnik and Slovenski učitelj within the wider historical, social and political context of the time period between 1861 and 1918.

The current paper entitled Slovenian Pedagogical Newsletters: The School Situation in the Littoral in 1918–1941 again selects UT, Popotnik and Slovenski učitelj as its main research source. However, the period studied in this paper is considerably shorter and the political circumstances were dramatically altered as the Littoral with Trieste was in this period – according to the Treaty of Rapallo – a part of Italy, which had a profound impact on the Slovenian minority and its schools. In the first years after WWI, especially in 1919 and 1920, UT often reported on the dire situation of the Slovenian schools in Italy. It was full of reports on the brutality of the Italian authorities and soldiers in the Littoral, the closure of Slovenian schools, the incineration of Slovenian books,

and the removal of Slovenian teachers from schools. As a result, the question was raised in *UT* and other Slovenian periodicals in the mother country, i.e. the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes (Yugoslavia after 1929), whether Slovenian Littoral teachers should persist at their workplaces and make sacrifices for the Slovenian youth in Italy or whether they should emigrate to their mother country. On the occasion of the 60th anniversary of *UT*, in spite of the focus on its prominent past, the newspaper nevertheless raised some pressing contemporary issues, such as the Carinthian plebiscite, which took place in 1920, and the Italian occupation of Trieste and Gorizia. In the following year, however, the pedagogical newspapers in the mother country wrote less about the Littoral due to their preoccupation with purely professional issues, such as the teaching of Serbo-Croatian and German in Slovenian schools, and the difficulties encountered by Slovenian teachers in the recently annexed Prekmurje region.

In 1923, *UT* continued writing about the “unredeemed homeland”, the Italian violence toward the Slovenes and the closure of Slovenian schools. However, in 1924 Slovenian pedagogical newsletters virtually discontinued reporting on the Slovenian schools in the Littoral as this topic was vetoed by the authorities. It was *Popotnik* which briefly mentioned a complete abolition of Slovenian schools in the Littoral as a result of the educational reform of Giovanni Gentile, the Italian minister of education. The Slovenian teachers in the mother country were much more worried about the activities of Anton Korošec, the minister of education, whose educational policies raised serious objections among progressive, liberal and left-wing educators. As a result, *UT*’s preoccupation with the minister’s educational policies led to the neglect of the Littoral in the newspaper. *UT* also disregarded the appalling school circumstances in Slovenian border regions, which were part of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, but were vulnerable to foreign appetites due to their poverty and remoteness from the industrial and cultural centres in the kingdom. The *UT*’s preoccupation with the domestic school policies continued in 1925 when teachers mainly discussed the school legislation, which was still waiting to be enacted, and the unenviable financial situation of the teachers. The Slovenian minority in the neighbouring countries and the border schools were consequently not on the agenda. The same choice of topics in *UT* prevailed in 1926 as well; in fact, the entire year was spent discussing the professional status and public reputation of the teaching profession and the teachers’ need to be independent of political parties. In 1927, teachers primarily discussed the future school law. Nevertheless, the growing pressure on the Slovenian minority in Italy induced *UT* to pay some attention to the Slovenian schools and teachers in the Littoral, the fascist education of the Slovenian Littoral youth and the poor attitude of many individuals in Slovenia towards teachers-refugees. Although in Italy Slovenian organizations and schools were eliminated by 1928, the responses to such events in the Slovenian press in the mother country tended to be detached. *UT* as the most widely read pedagogical medium was preoccupied with the contemporary issues of vocational education, the reform of teachers’ colleges, economic difficulties of the teaching staff, and widespread corruption in the kingdom. *Slovenski učitelj* wrote mostly about national and religious education and the dangers of communism, while *Popotnik* focused primarily on professional issues.

The year 1929 is notorious for two events: the 6 January Dictatorship in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes (renamed the Kingdom of Yugoslavia in the same year) and the economic recession which shook the entire world to its foundations. The

imposition of the dictatorship in 1929 stripped the teaching profession in the kingdom of many rights and frustrated the activities of teachers' associations, societies and clubs. The teachers therefore intensified their educational activities and had consequently very little energy to deal with the problems of the Slovenes in the Littoral. As a result, in the 1930s references to the Slovenian school situation in Italy made by pedagogical newspapers in the mother country were even fewer than in the late 1920s. In 1930, UT focused on the establishment of the Ban's School Committee, the supreme education authority in the Drava Banovina which inherited a considerable portion of authority from the Ministry of Education in Belgrade. However, the first session of the Ban's Council in the Drava Banovina did not meet the teachers' expectations. As the teaching profession was dealt with in a rather unfair manner at the session, the teachers felt upset and voiced their dissatisfaction in numerous articles and in a special Memorandum. The following year was equally silent about the border schools and Slovenian schools in the neighbouring countries because the teachers in the mother country were preoccupied with pure existential problems: the growth of unemployment, low salaries, the reduction in the number of teachers' colleges, the closure of many *bürgerliche Schulen* and the reduction of classes in primary schools.

In 1933, teachers were again pestered by political and ideological questions, angered by their underestimated professional status, and worried about the unemployment of graduates from teachers' colleges and universities. The unemployed left-wing teachers joined forces in the Association of Unemployed Teachers. They objected to the prevailing political orientation of the Yugoslav ruling elite who, after the death of King Alexander, gravitated towards Nazism and fascism and sought alliances with Germany and Italy. Left-wing teachers later joined the Organization of Young Intellectuals who tended to remain unemployed as left-wing individuals were persecuted by the regime. More progressive journals and periodicals, as well as UT, wrote about the increasing numbers of foreigners encroaching on the Slovenian national territory, the activities of Kulturbund, German minority schools in Slovenia, but hardly ever about the fate of Slovenes in Italy. The teachers in the Drava Banovina, by contrast, took action. They were responsible for the promotion of *Jadranska straža*, the journal closely associated with the synonymous maritime-propaganda organization, founded in 1922 in Split with the purpose of restricting the Italian territorial appetites in the Adriatic. The journal targeted the youth in particular, encouraging them to be active in the organization *Podmladek Jadranske straže*. In addition, *Beneška Slovenija* and *Gremo v Korotan* were highly popular works of youth literature which helped to draw public attention to the struggle of Slovenes in Italy and Austria. Slovenski učitelj, unlike UT and Popotnik, took a more active approach by promoting and advertising the accounts alerting the public to the dire situation of Slovenes in the Littoral. At the same time, progressive teachers were equally and even more concerned about the situation in the border regions. At the meeting of the provincial section of JUU (Jugoslovensko učiteljsko udruženje/Association of Yugoslav Teachers) in 1938, Mirko Vauda introduced a detailed programme of the section's activities with reference to schools in the border regions. A similar effort was made in the same year in Murska Sobota where teachers from the border areas presented detailed reports on the difficulties encountered by teachers in such regions. In the same year, UT made a detailed survey of the twenty years of national defence work on

the Slovenian borders and appealed for taking joint national defence action along the border; but it was already too late and the rest, after the sixth of April 1941, is history.

The survey of articles, especially in UT, reveals that both the teaching profession and the pedagogical periodicals in the mother country between both world wars did not show enough concern for the Littoral. The main reason for this rather neglectful attitude was the preoccupation of Slovenian teachers in Yugoslavia with the struggle for their professional independence, civil and human rights, and their efforts for the school authorities to improve their bad financial situation. In addition, the conflicts between liberals and clericals, which dominated the political stage between the two world wars, the impact of the economic depression in 1929 and widespread corruption in the kingdom did not help to create circumstances which would enable the pedagogical newspapers in the mother country to lend a more helping hand to the hard-pressed Littoral Slovenes.

LITERATURA

1. Amon, S. (1996). Tisk in politika v Jugoslaviji 1918–1941. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
2. Bajc, G. (2000). Historiografija 1985–2000 o Julijski krajini med svetovnimi vojnami. V: Zdenko Čepič, Damijan Guštin, Nevenka Troha (ur.). Zbornik Milice Kacin Wohinz. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 331–367.
3. Bojc, E. (1939). Naša narodna vzgoja in obramba. Ljubljana: samozaložba.
4. Borko, B. Ur. (1937). Razstava slovenskega novinarstva v Ljubljani 1937. Ob 140-letnici Vodnikovih "Lublanskih novic" in 30-letnici svoje stanovske organizacije izdali slovenski novinarji. Ljubljana.
5. Čermelj, L. Ur. (1929). LUČ, poljudno-znanstveni zbornik. Trst: Književna družina "LUČ".
6. Čermelj, L. (1936). Life and Death Struggle of a National Minority. The Yugoslavs in Italy. Ljubljana: Društvo za Ligo narodov.
7. Dimnik, I. (1933). Najnujnejše potrebe učiteljskega stanu. Učiteljski tovariš, 72(4), 1.
8. Divjak, A. (2017). Slovenski pedagoški tisk v borbi proti potujčevanju naše mladine 1860–1918. Ljubljana: Inštitut Nove revije, Zavod za humanistiko.
9. Divjak, A. (2019). Slovenski pedagoški tisk: jezikovne razmere v primorskem šolstvu 1861–1914. Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja 34(3–4), 157–172.
10. Finžgar, F.S. (1923). O vzgoji državne in narodne zavesti. Slovenski učitelj, 23(4), 119–123.
11. Gačnik, J. (1930). Nacionalna vzgoja. Učiteljski tovariš, 79(12), 1.
12. Gangl, E. (1919). Čujte tudi naš glas! Učiteljski tovariš, 58(15), 1.
13. Gangl, E. (1920). Uvod v novo poglavje – 60-letnica. Učiteljski tovariš, 59(10), 81–89.
14. Gangl, E. (1920). Uvod v novo poglavje – 60-letnica. Učiteljski tovariš, 59(13), 11–10.
15. Gobec, R. (1921). II. mednarodni kongres ženske lige za mir in svobodo. Učiteljski tovariš, 60(33), 2.
16. Grafenauer, B. (1988). Kriza Doma in sveta. V: Stanko Janežič... et al. (ur.). Dom in svet 1888–1988. Celje: Mohorjeva družba, 30–41.
17. Grnjak, K. (2015). "Zaveza slovenskih učiteljskih društev" in njen razvoj (1889–1941), diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko.
18. Kleinmayr, F. pl. (1929). Slovenske ljudske šole v tržaški okolici od leta 1868 do konca. V: Lavo Čermelj (ur.). LUČ, poljudno-znanstveni zbornik. Trst: Književna družina "LUČ", 3–49.
19. Kremenšek, S. (1972). Slovensko študentovsko gibanje 1919–1941. Ljubljana: Mladinska knjiga.
20. Jeri, J. (1975). Slovenci v Italiji po drugi svetovni vojni. Ljubljana: Cankarjeva založba.
21. Lubej, F.D. (1980). Odločitve. Boj za demokratizacijo sokolstva na Slovenskem. Ljubljana: Partizanska knjiga.

21. Mačkovšek, J. Ur. (1939). Kočevski zbornik. Razprave o Kočevski in njenih ljudeh. Ljubljana: Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda.
22. Majstorovič, M.R. Ur. (1939). Pedagoška Jugoslavija 1918–1938. Beograd: Izdanje jugoslovenskog učiteljskog udruženja.
23. Mervič, A. (1920). Naše šolstvo na zasedenem ozemlju. Učiteljski tovariš, 59(1), 15–18.
24. M. K. (1921). Dopis iz Prekmurja. Učiteljski tovariš, 60(20), 1–2.
25. Nitobe, Inazo (1921). Esperanto and the Language Question at the League of Nations, Report, 1921, 1–14.
26. Pahor, D. (1970). Pregled razvoja osnovnega šolstva na zahodnem robu slovenskega ozemlja. V: Vlado Schmidt, Vasilij Melik, France Ostanek (ur.). Osnovna šola na Slovenskem 1869–1969. Ljubljana: Slovenski šolski muzej, 235–337.
27. Pahor, Jože (1937). Fašistična šola in vzgoja. V: Karel Ozvald (ur.). Pedagoški zbornik Slovenske šolske Matice. Ljubljana, 145–162.
28. Pahor, M. (2008). Evropski vplivi na slovensko družbo. Primer mesta Trst. V: Nevenka Troha, Mojca Šorn, Bojan Balkovec (ur.). Evropski vplivi na slovensko družbo. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 115–137.
29. Pirjevec, J. (2007). Trst je naš. Ljubljana: Nova revija.
30. Pirnat, V. (1933). Za naš Jadran. Učiteljski tovariš, 72(25), 1.
31. Plesničar, P. (1919). Zasedeno ozemlje in naše šolske knjige. Učiteljski tovariš, 42(43), 3–4.
32. Pogačnik, J. (1972). Književno delo B. Pahorja. V: Grmada v pristanu. Ljubljana: DZS, 259–281.
33. Slovensko-italijanski odnosi 1880–1956. Poročilo slovensko-italijanske zgodovinsko-kulturne komisije, Koper-Capodistria, 25. julij 2000.
34. Reprezentacije zgodovinopisja slovensko-italijanskega obmejnega prostora v 20. stoletju (2011). Program in povzetki (ur. Monica Rebeschini). Glasnik UP ZRS, letnik 16(6), 50.
35. Res, A. (1923). Dante. Učiteljski tovariš, 62(50), 1.
36. Ribičič, J. (1927). Naš delovni program. Učiteljski tovariš, 66(29), 1.
37. Rus, A. (1989). Pričevanja in spomini. O sokolstvu, Osvobodilni fronti in novi Jugoslaviji. Ljubljana: Založba Borec.
38. Skulj, F. (1922). Obrambno delo, vzgojno delo. Učiteljski tovariš, 61(43), 1–2.
39. Šegula, P. (1974). Udruživanje nezaposlenih učitelja i mladih progresivnih intelektualaca. V: Miloš B. Janković... et al. (ur.). Učesnici i svedoci; zbornik sećanja o delatnosti naprednog učiteljstva Jugoslavije do 1941. godine, knj. 1. Beograd: Društvo za izučavanje delatnosti naprednog učiteljstva Jugoslavije, 1974–1984, 274–292.
40. Tiran, E. (1923). Sacro egoismo. Učiteljski tovariš, 62(6), 12.
41. Vauda, M. (1938). Letni obračun sekcije JUU za Dravsko banovino. Učiteljski tovariš, 77(3), 1–2.
42. Vidovič Miklavčič, Anka (1994). Mladina med nacionalizmom in katolicizmom. Pregled razvoja in dejavnosti mladinskih organizacij, društev in gibanj v liberalnem - unitarnem in katoliškem taboru v letih 1929–1941 v jugoslovanskem delu Slovenije. Ljubljana: Studentska organizacija Univerze.
43. V. R. (1940). CMD za naše šolstvo. Učiteljski tovariš, 79(3), 2.
44. Wagner, R. (1930). Gremo v Korotan. Ljubljana: Slomškova družba.
45. Wagner, R. (1931). Poglejmo v Beneško Slovenijo. Spomini na Beneško Slovenijo za mladino. Ljubljana: Slomškova družba.
46. Zahodno sosedstvo. Slovenski zgodovinarji o slovensko-italijanskih razmerjih do konca prve svetovne vojne [uredili Branko Marušič... et al.]. Izdal Zgodovinski inštitut Milka Kosa, Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Ljubljana, 1996.
47. Zor, A. (1932). Ali naj pozabimo? Učiteljski tovariš, 72(9), 1.
48. Žaucer, P. Ur. (1987). Študentski in dijaški delovni narodnoobrambni tabori v Sloveniji, 1935–1940. Maribor: Založba Obzorja.
49. Župančič, J. (1933). Nemško manjšinsko šolstvo v Dravski banovini. Učiteljski tovariš, 72(4), 2.

VIRI – UČITELJSKI TOVARIŠ

50. An.: (1919). Tržaško pismo. UT, 58, 3, str. 2–3.
51. An.: (1919). Usoda slovenskih šol v Trstu. UT, 58, 4, str. 3.
52. An.: (1919). Laške krutosti. UT, 58, 22, str. 4.
53. An.: (1919). Apel na deželno vladu za Slovenijo. UT, 58, 24, str. 1–2.
54. An.: (1919). Pred novim položajem – slovenski iredentizem. UT, 58, 23, str. 1–2.
55. An.: (1919). Naša zemlja – iredenta. UT, 58, 31, str. 6–8.
56. An.: (1920). Iredentar: Več narodnega šovinizma v naše šole. UT, 59, 3, str. 1.
57. An.: (1920). Morituri te salutant – Jugoslavija! UT, 59, 40, str. 1.
58. An.: (1920). Iredentar: Na delo! UT, 59, 44, str. 3.
59. An.: (1922). Potreba nove orientacije javnega dela. UT, 61, 4, str. 12.
60. An.: (1922). Naše obmejno šolstvo in učiteljstvo. UT, 61, 35, str. 1–2.
61. An.: (1923). Enodušna obsodba protislovenske šolske politike v Italiji s strani našega parlamenta. UT, 62, 44, str. 1.
62. An.: (1924). Enodušna obsodba (Koroščevega) prosvetnega režima. UT, 63, 37, str. 1–3.
63. An.: (1924). Glasovi časopisja o novem ministru prosvete. UT, 63, 32, str. 1–2.
64. An.: (1924). Nasilja in persekucije novega prosvetnega režima. UT, 63, 37, str. 1–3.
65. An.: (1926). Deklaracija o bistvu, nalogah in smeri naše stanovske politike. UT, 66, 2, str. 1.
66. An.: (1927). Nevarna igra. Glas preko meje. UT, 66, 6, str. 3.
67. An.: (1928). Nov položaj v državi. UT, 67, 22, str. 1.
68. An.: (1928). Slovenski učitelji v Italiji. UT, 67, 33, str. 1.
69. An.: (1929). Ob desetletnici slovenske nacionalne šole v Prekmurju. UT, 68, 6, str. 1.
70. An.: (1929). Triumfalna turneja pevskega zbora Udruženja jugoslovenskih učitelja UJU po Češkoslovaški. UT, 68, 34, str. 1–2.
71. An.: (1930). K 70-letnici Učiteljskega tovariša. Zgodovinske reminiscence iz ustanovitve Učiteljskega tovariša. UT, 69, 21, str. 1–2.
72. An.: (1931). Prvo zgodovinsko zasedanje banskega sveta Dravske banovine in učitelji. UT, 60, 3, str. 2.
73. An.: (1931). Spomenica z ozirom na kritiko pri prvem zasedanju banskega sveta o učiteljstvu. UT, 60, 27, str. 1–3.
74. An.: (1932). Vpliv gospodarske krize na naše šolstvo in učiteljstvo. UT, 71, 31, str. 2.
75. An.: (1933). Brezposelno učiteljstvo. UT, 72, 18, str. 1.
76. An.: (1934). Delo podmladka Jadranske straže v prošlem šolskem letu. UT, 73, 11, str. 3.
77. An.: (1935). Borba za naše stanovske pravice. UT, 74, 4, str. 1.
78. An.: (1935). Reakcija učiteljstva na premeščanje iz političnih in nešolskih razlogov. UT, 74, 12, str. 1–2.
79. An.: UT (1935). Misli o evropski prosveti. UT, 74, 14, str. 2.
80. An.: UT (1935). Sinovi volkulje. O fašističnih mladinskih organizacijah. UT, 74, 32, str. 3.
81. An.: (1937). Učitelj in demokracija. UT, 76, 39, str. 1.
82. An.: UT (1937). Delni celibat učiteljic. UT, 76, 33, str. 1.
83. An.: (1937). Amandman o celibatu učiteljic in pridobljene pravice državnih uslužbencev. UT, 76, 33, str. 1.
84. An.: (1937). Člen o celibatu učiteljic in pridobljene pravice državnih uslužbencev. UT, 76, 33, str. 1.
85. An.: (1938). Dvajset let narodne svobode. UT, 77, 4, str. 1.
86. An.: (1938). Dvajset let naše svobode. UT, 77, 11, str. 1.
87. An.: (1938). Težnje učiteljstva vsega sveta. UT, 77, 30, str. 1.
88. An.: (1938). Naša skrb za obmejno šolstvo. UT, 77, 41, str. 1.
89. An.: (1938). Velika manifestacija obmejnega slovenskega učiteljstva v Murski Soboti. UT, 71, 42, str. 1.

90. An.: (1939). 50 let skupne slovenske učiteljske organizacije. UT, 78, 1, 2, 3, str. 1–15.
91. An.: (1939). Za siromašnega otroka ob meji. UT, 78, 20, str. 1.
92. An.: (1939). Za otroka. UT, 78, 24, str. 1.
93. An.: (1939). Poslanstvo učiteljice, žene in matere. UT, 78, 26, str. 1.
94. An.: (1940). Problem pomanjkanja učnih moči. UT, 79, 12, str. 1.
95. An.: (1940). Sekcija je polagala obračun. UT, 79, 1, str. 1–2.